

419. Réde határa

(Komárom-Esztergom megye) U, B, Á, Kö

2009 decembere és 2010 májusa között kiterjedt terepbejárásokat folytattunk a Nabucco gázvezeték dunántúli és Pest megyét érintő szakaszán, összesen 205 km hosszúságban, a nyomvonal 100-100 m-es szélességében. A téli idényben végzett terepbejárás során általában jó megfigyelési viszonyok között tudtunk vizsgálni, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk.

Réde határában nyolc új lelőhelyet sikerült azonosítanunk a nyomvonal mentén, a *Fűzfarkúti-dűlőben*, ill. a *Cuhai-Bakony-ér* két oldalán (KÖH 74181, 74185, 74189, 74195, 74199, 74201, 74211, 74213).

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

420. Románd, Nyugati-csapási-dűlő

(Győr-Moson-Sopron megye) Ő, Kö

2009 decembere és 2010 májusa között kiterjedt terepbejárásokat folytattunk a Nabucco gázvezeték dunántúli és Pest megyét érintő szakaszán, összesen 205 km hosszúságban, a nyomvonal 100-100 m-es szélességében. A téli idényben végzett terepbejárás során általában jó megfigyelési viszonyok között tudtunk vizsgálni, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk.

Romándtól D-re nyolc lelőhelyet vizsgáltunk a nyomvonalon, a terület megfelelő kutatottságának köszönhetően csak egy korábban ismeretlen lelőhely nyomai kerültek elő.

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

421. Romonya, Kerekerdő-alja

(KÖH 74703)

(Baranya megye) U

2010. augusztus 17–21. között elvégeztük a Horvát Tranzit gázvezeték-fektetés által érintett HT-172 jelű lelőhelyen a földmunkák régészeti megfigyelését. A humuszréteg gépi eltávolítása során több régészeti objektumot azonosítottunk, ezért a további munkavégzést a nyomvonal 163+600 és 163+750 km-szelvényei között leállítottuk. A gázvezeték nyomvonalában 764 m²-nyi nyesett területről régészetileg pozitív 230 m² volt.

A lelőhely a Romonya–Ellend útszakasztól Ny-ra található. Leletanyag csak az egyik objektumból került elő, melyben gazdag kerámiaanyag mellett egy csontvázás sír is előkerült, edénymelléklettel. A leletanyaga alapján, melyben a vörös festésű kerámia volt túlsúlyban a lengyeli kultúrához tartozik.

Munkatársak: Orbán Gábor, Bósz Attila, Simó Attila, Birkás Péter, Zsubori István.

LIGNER JÁCINT

422. Sajókeresztúr, Malomszer

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, Á

A „Sajókeresztúr és Sajóecseg községek szennyvízelvezetése és a meglévő boldvai szennyvíztisztító telepre

történő rácsatlakoztatása” projekt keretén belül 2010. novemberben örökségvédelmi hatástanulmány készítéséhez kapcsolódóan terepbejárást végeztünk.

Malomszer 1. (KÖH 75871): A Sajókeresztúrt Sajóecseggel összekötő út Ny-i oldalán, a kis dombvonulat lábánál, az úttól kb. 100 m-re helyezkedik el a kevésbé intenzív lelőhely. Az őskori és szórvány újkori kerámiával jelölt település elhelyezkedését a tervezett beruházás nem érinti, de annak közelében halad.

Malomszer 2. (KÖH 75873): Az út Ny-i oldalán, egy a környezetéből kissé kiemelkedő magaslaton található a lelőhely. Az intenzív, kisebb mennyiségben őskori, nagyobb mennyiségben Árpád-kori kerámiával jelzett település valószínűleg az út K-i oldalát is érinti. A tervezett szennyvízelvezetés nyomvonala érinti a lelőhelyet.

MISKOLCZI MELINDA

423. Sajókeresztúr, Rákóczi út

(KÖH 76213)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, LT, Á, Kú

2010. november 24. és december 1. között régészeti megfigyelést végeztünk Sajókeresztúr belterületén, a község csatornázásának kivitelezési munkáinál. A megfigyelés alkalmával új régészeti lelőhely került elő, melynek objektumai a középső neolitikumba (alföldi vonaldíszes kerámia kultúrája, vagy annak csoportja), a késő vaskorba (kelta kor), valamint a 17–19. századba sorolhatók. A Rákóczi út 93., 91. és 89. sz. porták előtti területen (a 10. és 11. sz. aknák között) a gerincevezeték árkanak falában 8 régészeti objektumot figyeltünk meg, melyek közül 4 jelenség feltárására nyílt lehetőség. A jelenségek a 11. sz. aknától D-re fekvő árokszakaszban is folytatódtak, és újabb régészeti korszak, az Árpád-kor (13–14. sz.) emlékei is előkerültek. Leletmentés, majd megfigyelés keretei között folytattuk a munkát, célunk a lelőhely D-i szélének lehatárolása volt.

A lelőhely feltehetően kapcsolatba hozható a Pusztai Tamás által 2003-ban feltárt Sajókeresztúr, Rákóczi út 107. sz. lelőhellyel (KÖH 38900), ahol középső neolitikus, kelta kori, középkori és késő középkori telepnyomok kerültek elő. Jelentésében Pusztai Tamás megjegyezte, hogy az a tengerszint feletti magassági szint, melyen a régészeti jelenségek találhatóak, a Sajó magaspártján a kutatott telektől D-re is követhető, így hasonló korú régészeti emlékek előbukására ezen azokon a területeken is számítani lehet.

Munkatárs: Nagy S. József.

CSENGERI PIROSKA

424. Sajópálfala, Rovnya

(KÖH 74879)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság munkatársai 2010. március és július hónapokban örökségvédelmi hatástanulmányhoz kapcsolódó régészeti

helyszíni szemle, majd próbafeltárás során új régészeti lelőhelyet regisztráltak.

Július–augusztus között egy épülő ház alapozási munkálatai, valamint a beépítendő telkek gázvezeték árkának kiásása miatt a telek egy részén megelőző feltárássra volt szükség. A kutatott 225 m²-en két hulladékgyűjtőt, egy kutat, két beásáshoz nem köthető leletsűrűsödést bontottunk ki.

A csekély objektumszám ellenére jelentős mennyiségű leletanyag került felszínre, amely főleg kerámiatöredékekből (fazekak, szűrőedény, csőtálcás tál), pattintott kövekből, obszidiánpengékből, őrlő- és csiszológömbök töredékeiből valamint egy kaptafa alakú kőbaltából áll. A kerámia díszítésére a karcolt meander és cikcakk, valamint a plasztikus körömcspikedés és bütyökdísz jellemző.

Érdekességként megemlítendő két törött agyaghurka, melyeknek a keresztmetszete háromszögletű és talán karperec töredékei lehetnek. Előkerült egy patára(?) emlékeztető kis töredék is, melynek közepe átfúrt, funkciója talán kiöntőcső, de a formája alapján agyagszobor(?) töredéke is lehet. A tárgy pontos meghatározása csak a leletanyag feldolgozása után lehetséges.

A leletanyag tipológiája alapján előzetesen megállapítható, hogy a területet a középső neolitikumban lakták, a telepet az alföldi vonaldíszes kerámia kultúrájának valamely népessége hozta létre a kultúra korai elterjedési időszakában (AVK 2).

Munkatársak: Hajdú Melinda régész-technikus, Sáfrány Andrásné, Nagy S. József rajzoló, Pálfi Tibor, Szabó László ásatási technikusok (HOM).

Koós JUDIT

425. Sajószentpéter, Református Nagytemplom (KÖH 21109)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kk, Kú

A miskolci Herman Ottó Múzeum Régészeti Osztályának 2010 nyarán nyílt lehetősége csővezeték fektetését megelőzően Sajószentpéter középkori temploma környezetének régészeti kutatására. A megelőző régészeti feltárást június–júliusban végeztük.

A templom első írásos említése 1409-ből, majd 1412-ből származik. Védőszentje Szent Miklós. Építése Sajószentpéter középkori növekedésével, gazdasági fejlődésével állhat szoros kapcsolatban. A település mesterséges bővítésére – írott adatok alapján – a 14. sz. 60-as éveit megelőzően került sor. Ez indukálhatta az új tér közepén emelkedő templom építését is. A Szent Miklós templom a 16. sz. közepén kerülhetett a reformátusok birtokába, és a többször megismétlődő török–tatár dúlást követő újjáépítése a 17. sz. végére helyezhető.

A 2010. évi megelőző régészeti feltárás során mind a D-i, mind az É-i oldalon lévő kutatóárkokban azonosítottuk a templom építéséhez kapcsolódó tereprendezés szintjét. E rétegváltás felett megfigyeltünk több (15–16. századi leletanyagot tartalmazó) építési, valamint egy

markánsan jelentkező (15. századhoz köthető) pusztulási réteget is. A templom szentélyétől D-re, valamint a templomhajó D-i oldala előtt azonosítani tudtunk egy-egy a templom építését, és így a tereprendezést megelőzően itt állt ismeretlen funkciójú és teljesen visszabontott korai kőfal csekély maradványát is.

A templom É-i előterében feltártunk 4, Hunyadi János és Hunyadi Mátyás pénzeivel keltezett rétegekbe ásott, 17–18. századi temetkezést is. Ezek a reformátusokhoz kapcsolható temetkezések közvetlenül a templomhajó É-i fala előtt kerültek elő. Azaz megállapíthattuk, hogy a templom körül az 1980-as évek végéhez köthető szintsüllyesztéskor a 15. századig minden régészeti réteget megsemmisítettek.

Szintén a templomkert É-i területén a 15. századi rétegek alatt egy igen vastag (15–25 cm) habarcsos járszintet tártunk fel, melybe két 50 cm átmérőjű cölöplyuk mélyedt. Ezek az objektumok talán a templom egyik átépítési periódusához kapcsolható állványrendszert tartották. Más elképzelések szerint esetleg egy a templom É-i oldalához utólagosan hozzáépített faépület szerkezeti elemének részlete lehetett. Funkcióját csakúgy nem tudtuk meghatározni, mint a habarcsos padlóét.

A templomhajó É-i támpillérei között, egy kis kutatóblokkban megtaláltuk az épület legkorábbi (14. századi) építési periódusához tartozó templomfalat, ill. annak alapozását is.

A templom körül középkori temetkezések maradványait, nyomait viszont nem találtuk. Ez az érdekes helyzet az egyházi épület plébánia funkciójának kérdésességét veti fel, és több elméleti válaszlehetőséget is kínál.

LOVÁSZ EMESE – GÁL-MLAKÁR VIKTOR

426. Sajóvámos, Dózsa György utca 2. (KÖH 75383)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, Á, Kk, Ú

A megyei Múzeumi Igazgatóság 2010. június 15. és július 2. között próba- és megelőző feltárást végzett a belterületi 658/2 hrsz.-ú ingatlanon, melynek célja az ide tervezett áruházzal előzetes régészeti kutatása volt. Az ásatásokat indokolta, hogy a terület a történelmi településmező közvetlen határában, a középkori eredetű templomtól 60 m-re DK-re található és a 600 m² alapterületű tervezett áruház régészeti lelőhelyet érinthet (előzetes kutatások alapján neolitikus településrészt, valamint esetlegesen az ismeretlen helyű sajóvámosi kolostort). A területen a kutatást megelőzően egy kocsmáépület állott, ennek kora feltehetően újkori, vagy 20. század eleji. A helyszín a középkori templom kiöblösödő terének D-i szegélye, de a három katonai felmérés idején ezen területet még üresen álló kertművelésű helyszíneként ábrázolták, a középkori/kora újkori falu házai, utcái innen DNy-ra, 20–25 m-re találhatóak.

Június 15–18. között elvégezték a teljes, 600 m²-es épülettömb területének humuszolását, 60 cm-es szint-